Suomen Liikennelentäjäliitto
Finnish Air Line Pilots' Association

18.04.2025

**Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle**
liv@eduskunta.fi

**Asia**: Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö; **HE 22/2025 vp**, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamisesta.

**SUOMEN LIIKENNELENTÄJÄLIITTO RY:N ASIANTUNTIJALAUSUNTO**

## 1. ALUKSI

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on varannut Suomen Liikennelentäjäliitto ry:lle ("*SLL*") mahdollisuuden tulla kirjallisesti kuulluksi koskien ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamiseksi annettua hallituksen esitystä[1] ("*Säädöshanke*").

*SLL* pitää myönteisenä, että *Säädöshankkeessa* on jo kohtuullisesti otettu huomioon lausuntokierroksella ministeriölle mainittuja epäkohtia. Niin ikään on kiitettävää, ettei *Säädöshankkeessa* enää mainita puhallutuskokeiden merkittävästi parantavan ilmailun turvallisuustasoa, vaan todetaan, ettei sen vaikutusarviointi ole mahdollista aineistojen puuttumisen vuoksi[2]. Tosiasia on, että lentomiehistöjen alkoholitestaus on jo nykyisinkin mahdollista ja sitä on myös säännöllisesti toteutettu pitkällä ajalla. Tiedossa ei myöskään ole kuuden vuosikymmenen ajalta yhtään kaupallisen ilmaliikenteen onnettomuutta taikka vakavaa vaaratilannetta Suomessa, joka olisi aiheutunut lentomiehistön päihtymystilasta[3].

*SLL* pyytää kuitenkin kunnioittavasti lainsäätäjää edelleen harkitsemaan puhallutusta koskevan sääntelyn muutostarvetta ylipäätään sekä huomioimaan nyt ehdotettua tarkemmin, onko käsillä sellaista olosuhdetta, joka oikeuttaisi poikkeamaan lentomiehistöjen perusoikeuksista ja oikeusturvasta esitetyssä laajuudessa. Jäljempänä yksilöidyillä perusteilla *SLL* katsoo, että *Säädöshanke* esitetyssä muodossaan johtaisi perusoikeuksien vastaiseen oikeustilaan ja se heikentää erityisesti lentomiehistöjen oikeusturvaa kohtuuttomalla tavalla.

---

[1] Hallituksen esitys **HE 22/2025 vp** laeiksi ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamisesta

[2] HE 22/2025 vp s. 25

[3] Viimeisin alkoholin väärinkäytöstä aiheutunut lento-onnettomuus Suomessa on tapahtunut Koivulahdessa 3.1.1961

### 1.1 SLL:n pyyntö tulla suullisesti kuulluksi valiokunnassa

*SLL* on Suomen suurin liikennelentäjiä edustava ammattiyhdistys, jonka jäsenet työskentelevät liikennelentäjinä Finnair Oyj:n palveluksessa. *Säädöshankkeessa* on todettu, että Suomessa liikenneluokan kaupallista ansiolentoliikennettä harjoittaa vain kaksi lentoyhtiötä, joista toinen on Finnair[4].

Edellä mainitusta syystä *SLL* olisi pitänyt suotavana, että se olisi otettu osalliseksi näin olennaisen lainsäädäntöhankkeen valmisteluun jo aikaisemmassa vaiheessa. *Säädöshankkeen* puhallutustestaus koskee *SLL*:n jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia keskeisellä tavalla, ja koska *SLL*:n jäsenet muodostavat valtaosan niistä suomalaisista lentäjistä, joita tämä muutos koskee, Suomen Liikennelentäjäliitto ry pyytää kohteliaimmin mahdollisuutta tulla suullisesti kuulluksi asiasta liikenne- ja viestintävaliokunnan istunnossa **24.4.2025 klo 12.00**.

Mikäli *SLL*:n suullinen kuuleminen istunnossa on järjestettävissä, pyydämme tästä tietoa mahdollisimman pian ja viimeistään **22.4.2025 mennessä** osoitteeseen hallitus@sllpilots.fi.

## 2. SUOMEN LIIKENNELENTÄJÄLIITTO RY:N LAUSUMA

### 2.1 Lentomiehistöjen alkoholitestauksen nykytila

Tähän saakka lentomiehistöjen alkoholitestaus on Finnair Oyj:ssä toteutettu sopimusperusteisesti.

Lentomiehistön alkoholitestit on suoritettu välittömästi ennen lentotyövuoron aloittamista ja puhallutuksiin on kutsuttu liikennelentäjiä sattumanvaraisesti ja ratsianomaisesti. Menettely on perustunut vapaaehtoisuuteen ja testauksesta kieltäytyminen on sellaisenaan johtanut tarkempaan arvioon ja mahdollisesti myös hoitoonohjaukseen.

Menettelyn ensisijainen tarkoitus on ollut ennaltaehkäisevän järjestelmän luominen, joka madaltaa päihdeongelmaisen lentäjän kynnystä hakeutua **vapaaehtoisesti ja sanktioitta** hoidon ja tuen piiriin. Järjestelmässä on vapaaehtoisuuden lisäksi olennaista se, että päihdetestaus on suoritettu ennen työvuoron aloittamista. Tässä tapauksessa lentäjä ei pääse ohjaamoon alkoholin vaikutuksen alaisena, mutta ei myöskään syyllisty sinällään rangaistavaan tekoon, koska työtehtävien suorittamista ei ole vielä aloitettu. Näin ollen työntekijälle ei ole voinut aiheutua rikosoikeudellisia seuraamuksia siitä, että hän osallistuu vapaaehtoiseen menettelyyn tai hakee apua oma-aloitteisesti.

Järjestely on ollut kattava ja tehokas, mutta sen perusteella myös Finnair Oyj on täyttänyt yhteiseurooppalaisessa sääntelyssä lentotoiminnan harjoittajalle asetetut vaatimukset.[5]

---

[4] HE 22/2025 vp s. 16

[5] KOMISSION ASETUS (EU) N:o 965/2012 kohta CAT.GEN.MPA.170 b.) mukaan "Lentotoiminnan harjoittajan on laadittava ja pantava täytäntöön toimintalinjat, joilla ehkäistään ja havaitaan psykoaktiivisten aineiden väärinkäyttö sen välittömässä valvonnassa olevan ohjaamo- ja matkustamomiehistön ja muun turvallisuuteen välittömästi vaikuttavan

Edellä kuvattu testausmenettely on perustunut sen tosiasian tunnustamiselle, että päihdeongelmainen työntekijä ei ole sama asia kuin työvuoroon alkoholin vaikutuksen alaisena saapuva työntekijä. On perusteltua olettaa, että päihdeongelmat ovat yhteiskunnallisestikin huomattavasti laajempi ongelma kuin mitä liikenteessä puhalluttamalla kyetään toteamaan. Ilmaliikenteessäkin kohonnut tapaturmapotentiaali sisältyy päihdeongelmaisiin lentäjiin, joita voidaan olettaa olevan enemmän kuin mitä puhalluttamalla kyetään toteamaan. Tästä syystä on tehokkaampaa pyrkiä puuttumaan sekä luoda keinoja päihdeongelmista kärsivien ennaltaehkäisevään hoitoonohjaukseen.

Alkoholitestausta ei kyetä suorittamaan niin suuressa laajuudessa, että se sellaisenaan muodostaisi tehokasta keinoa ilmaliikennejuopumusten estämiseksi. Tehokkaammaksi ja turvallisemmaksi tavaksi on todettu ennaltaehkäisevä malli, jossa kynnys hoitoon hakeutumiselle on matala.

Menettelyllä ei ole miltään osin pyritty suojelemaan ilmaliikennejuopumukseen syyllistyviä henkilöitä. Päinvastoin. Kriminalisointi on syytä pitää ennallaan ja sitä on tähänkin saakka sovellettu aina tarpeen vaatiessa poikkeuksetta. Valitettavaa kuitenkin on, että *Säädöshankkeen* puhallutusta koskeva muutos todennäköisesti heikentää tähän mennessä toimivaksi todetun vapaaehtoisen järjestelyn toimivuutta.

### 2.2 Viranomaisilla on nykyisinkin oikeus puhalluttaa lentomiehistöjä ilman epäilyä rikoksesta

*Säädöshankkeella* luotaisiin merkittävään julkisen vallan käyttöön ja viranomaisvalvontaan rinnastuva puhallutusoikeus yksityisille työnantajille. Kyse on **merkittävän julkisen vallan** siirtämisestä yksityiselle taholle siten kuin Suomen perustuslain (731/1999) 124 §:ssä on tarkoitettu. Muutos ei ole perusoikeuksien kannalta ongelmaton ja esitetty muutostarve perustuu *SLL*:n käsityksen mukaan virheelliselle käsitykselle viranomaisella nykyisin olevasta toimivallasta sekä tämän toimivallan käyttämisen edellytyksistä.

Kansallisessa lainsäädännössämme toimivalta alkoholitestauksen suorittamiseksi on annettu poliisimiehelle, tulli- ja rajavartiomiehelle sekä Liikenteen turvallisuusviraston liikennettä valvomaan määrätylle virkamiehelle. Toisin kuin *Säädöshankkeessa* kerrotaan, pakkokeinolakiin (806/2011) perustuva testaus käytetyn alkoholin toteamiseksi ei liikenteessä (ilmaliikenne mukaan lukien) edellytä tälläkään hetkellä tosiasiallista alkoholiepäilyä.

---

henkilöstön keskuudessa, jotta voidaan varmistaa, että ilma-aluksen tai siinä olevien henkilöiden turvallisuus ei vaarannu."

Edellä mainitun lainkohdan soveltamisohjeiden kohdassa GM2 CAT.GEN.MPA.170(b)(guidance material, joka ei ole pakottavaa oikeutta, todetaan, että lentotoiminnan harjoittajalla ei tulisi olla esteitä kansallisen lainsäädännön mukaisesti suorittaa kokeita nautittujen psykoaktiivisten aineiden havaitsemiseksi. Kohta ei kuitenkaan aseta velvollisuutta lentotoiminnan harjoittajalle esimerkiksi suorittaa puhalluskokeita.

**"Guidance Material (GM)** is non-binding explanatory and interpretation material on how to achieve the requirements contained in the Basic Regulation, the IRs, the AMCs and the CSs. It contains information, including examples, to assist the user in the correct understanding and application of the Basic Regulation, its IRs, AMCs and the CSs." https://www.easa.europa.eu/en/faq/19117

Edellä todetusta huolimatta *Säädöshankkeessa*[6] on kuitenkin nykytilaa koskien todettu seuraavaa:

> *"Käytännön ongelmat edellä mainituissa säännöksissä liittyvät päihtymyksen toteamiseen ja sen näyttämiseen silloin, kun työntekijä ei vapaaehtoisesti suostu puhalluskokeeseen. Ilmailulakiin nykyisellään ei sisälly säännöstä puhalluskokeesta, vaikka ilmailulain 177 §:n nojalla lentoturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä toimivilta edellytetään täyttä päihteettömyyttä. Pakkokeinolain 9 luvun 2 §:n nojalla poliisimies voi määrätä henkilön kokeeseen nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi taikka – henkilön kieltäytyessä kokeesta – henkilönkatsastukseen.* ***Edellytyksenä kuitenkin on, että yksittäistapauksessa epäillään henkilön syyllistymistä rikoslain 23 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun ilmaliikennejuopumukseen.*** *Pakkokeinolain 9 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla sama toimivalta on myös tulli- ja rajavartiomiehellä sekä Liikenteen turvallisuusviraston liikennettä valvomaan määräämällä virkamiehellä."*

Toisin kuin *Säädöshankkeen* lainauksesta saattaisi ymmärtää, satunnaispuhallutuksille ei ole asetettu varsinaista näyttökynnystä lainkaan.[7] Viranomaisella on oikeus suorittaa puhallutuksia tieliikenteen lisäksi myös ilmaliikenteessä ilman varsinaista epäilyä ja ratsianomaisesti. Oikeuskirjallisuudessa[8] on pakkokeinolain puheena olevaa säännöstä koskien nimenomaisesti todettu, että:

> "*Käytännössä tärkeä on PKL 9:2, jonka otsikkona on 'Koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi'. Tämä pykälä eroaa muista pakkokeinosäännöksistä siinä suhteessa, että se* ***ei edellytä epäilyä rikoksesta*** *vaan toimenpide voidaan suorittaa ratsianomaisesti*."

Edellä todetun perusteella *Säädöshanke* saattaa perustua virheelliselle käsitykselle viranomaisen oikeuksia koskien ja erityisesti puhalluskokeiden suorittamisen edellytyksistä. Seikalla on keskeinen merkitys, koska *Säädöshankkeessa* tätä väitettyä nykytilaa on pidetty ongelmallisena, mikäli työntekijä ei vapaaehtoisesti suostuisi puhalluskokeeseen. *Säädöshankkeessa* on katsottu, että työnantajalla ei ole oikeutta velvoittaa työntekijää puhalluskokeeseen, mutta lisäksi työntekijää ei voitaisi velvoittaa puhalluskokeeseen ilman epäilyä ilmaliikennejuopumukseen syyllistymisestä. *SLL*:n näkemyksen mukaan väite nykyisestä oikeustilasta on osin virheellinen.

Asiassa on sinällään selvää, ettei yksityisellä työnantajalla ole oikeutta velvoittaa työntekijää puhalluskokeeseen. Tästä huolimatta pakkokeinolaissa tarkoitetuilla viranomaisilla on ollut oikeus jo nykyisinkin puhalluttaa lentomiehistön jäsen ilman varsinaista epäilyä rikoksesta ja ratsianomaisesti. Näin ollen viranomainen on voinut puhalluttaa lentomiehistön jäsenen esimerkiksi silloin, mikäli lentäjä olisi kieltäytynyt vapaaehtoisesta sopimukseen

---

[6] HE 22/2025 vp, sivu 11 neljäs kappale, alleviivaus ja lihavointi kirjoittajan lisäyksiä

[7] Piia Riutta; Pakkokeinojen todennäköisyyskynnykset: sivu 37 "*PKL 9:2:n mukainen koe nautitun alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi voidaan suorittaa 'ratsiana' ilman, että kuljettajaa lainkaan epäillään rikoksesta. Sisäasiainministeriö 2006, s. 96; Fredman ym. 2020, s. 1054*."

[8] Markku Fredman, Janne Kanerva, Matti Tolvanen, Marko Viitanen: Esitutkinta ja Pakkokeinot 2020 Helsinki s. 105 - 106. Alleviivaus ja lihavointi kirjoittajan lisäys

perustuvasta satunnaispuhallutusmenettelystä, joita suoritetaan niin ikään ratsianomaisesti. Tästä syystä *Säädöshankkeessa* yksilöity muutostarve on kyseenalainen ja *Säädöshanke* perustuu *SLL:n* käsityksen mukaan virheelliselle käsitykselle vallitsevaa oikeustilaa koskien.

*Säädöshankkeessa*[9] on myös perusteltu, että "*Pakkokeinolain mukaiset keinot eivät koske ilmailulain 170 §:n vastaisia tilanteita, jollainen on myös epäily siitä, että lentoturvallisuuteen vaikuttavaa tehtävää suorittavan henkilön veressä olisi havaittava määrä alkoholia*". *SLL*:n näkemyksen mukaan väite on virheellinen.

Pakkokeinolain 9 luvun 2 §:ssä säädetty velvollisuus alistua kokeeseen alkoholin tai huumaavan aineen käytön toteamiseksi koskee moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan lisäksi myös muita rikoslain 23 luvussa tarkoitettuja tehtäviä. Tällaisia rikoslain 23 luvussa tarkoitettuja tehtäviä ovat ilma-aluksen varsinaisen ohjaajan lisäksi myös muu miehistön jäsen tai muussa lentoturvallisuustehtävässä toimiva riippumatta siitä, suorittaako hän tehtävää lentokoneessa vai maaorganisaatiossa. Näin ollen pakkokeinolakiin perustuva velvollisuus kokeeseen alistumiseksi on *SLL*:n näkemyksen mukaan jo nyt huomattavasti *Säädöshankkeen* perusteluissa väitettyä laajempi.

*Säädöshankkeen* tavoitteeksi puhalluskoetta koskien on esitetty lentoturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä työskentelevien alkoholitestauksen mahdollistaminen ja työsuhteen osapuolten aseman selkiyttäminen[10]. Hankkeen muutostarpeen perusteluissa ei ole kuitenkaan huomioitu vallitsevaa oikeustilaa ja käytäntöjä virheettömästi tai riittävällä tavalla. Puhallutusoikeuden siirtämistä yksityiselle työnantajalle ei voida pitää yksilön perusoikeuksien koskemattomuuden tai lentoturvallisuuden kannalta perusteltuna taikka edes tarpeellisena, koska lentomiehistöjen ratsianomainen alkoholitestaus on työnantajan toimesta mahdollista jo nykyisinkin sopimukseen perustuen sekä viranomaisen toimesta lakimääräisesti. *Säädöshankkeessa* onkin tosiasiassa kyse siitä, että **viranomaisille kuuluvaa merkittävää julkista valtaa halutaan siirtää yksityiselle työnantajalle, vaikka muutoksella ei käytännössä saavuteta mitään etua nykyiseen oikeustilaan verrattuna**.

*SLL*:n näkemyksen mukaan yksityiselle työnantajalle ei tulisi siirtää julkista valtaa tilanteessa, jossa se ei ole välttämätöntä eikä muutos tuo mitään merkittävää etua tai hyötyä nykyiseen oikeustilaan nähden, koska lentoasemilla on tavanomaisesti oikea-aikaista viranomaisapua aina saatavilla.

### 2.3 Asiassa ei ole perusteita siirtää julkista valtaa yksityisille työnantajille

*Säädöshankkeen*[11] mukaan perustuslakivaliokunta ei olisi aiemmassa käytännössään lausunut päihdetestien suorittamisesta perustuslain 124 §:n näkökulmasta julkisina hallintotehtävinä. Tästä huolimatta *Säädöshankkeessa* on katsottu, että työnantajalla olisi puheena olevassa tilanteessa yksityiseen etuun ja toisaalta yhteiseurooppalaiseen sääntelyyn perustuva tarve huolehtia toimintansa turvallisuudesta. *Säädöshankkeessa* ei ole kuitenkaan yksilöity mitään sellaista EU-lainsäädännön muutosta, mikä välttämättä edellyttäisi nyt myös kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistamista ehdotetulla tavalla.

[9] HE 22/2025 vp s. 26 viimeinen kappale
[10] HE 22/2025 vp s. 14 toinen kappale
[11] HE 22/2025 vp s. 57 - 58

Tällä perusteella *Säädöshankkeessa* on tosiasiassa kyse yksinomaan kansallisesta hankkeesta, ei EU-sääntelyyn perustuvasta lainsäädännön yhdenmukaistamisesta. Vaikka *Säädöshankkeen* perusteluissa myönnetäänkin puhalluskokeiden rajoittavan työntekijöiden perusoikeuksia, on työnantajan valvontaoikeus kuitenkin katsottu merkitykseltään tätä tärkeämmäksi.

*SLL* huomauttaa, että *Säädöshankkeen* perusteluissa on vähintäänkin arveluttavalla tavalla luonnehdittu ilmaliikennettä suljetuksi työskentelyolosuhteeksi ja pyritty tarkoitushakuisesti rinnastamaan ilmaliikenne olosuhteeltaan meriliikenteeseen. Tällä perusteella ilmailuun voitaisiin soveltaa, mitä merityösopimuslain muuttamisesta annetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa **PeVL 25/2022 vp**[12] on aiemmin todettu. *SLL* pitää edellä esitettyä luonnehdintaa olennaisin osin totuudenvastaisena ja muistuttaa, että puhallutusmuutos koskisi lentomiehistöjen lisäksi muitakin ilmailun työntekijäryhmiä.

*SLL* toteaa, että lentomiehistöillä on yleisesti rangaistusuhkainen velvollisuus kulkea työpaikalleen lentokoneeseen turvatarkastuksen ja rajavalvonnan läpi lentoasemilla, joilla sijaitsee ja työskentelee keskimääräistä työpaikkaa enemmän viranomaisia, ja joilla on lakisääteinen oikeus suorittaa puhalluskokeita. Edellä esitetyllä tavalla lentomiehistöillä on nykyisinkin velvollisuus alistua tällaisen viranomaisen suorittamaan puhalluskokeeseen. Näin ollen *Säädöshankkeessa* esitettyä tarvetta julkisen vallan siirtämiseksi yksityisille ei ole perusteltu asiallisesti lainkaan, koska tehtävään oikeutettuja viranomaisia on kaupallisessa ilmaliikenteessä oikea-aikaisesti saatavilla. Toisin kuin esimerkiksi meriliikenteessä, lentomiehistöt kulkevat jokaiseen työvuoroon siten, että heidän testaaminen on mahdollista viranomaisten toimesta ennen ja jälkeen. Tästä syystä julkisen vallan siirtämistä yksityisille työnantajille ei voida pitää tarpeellisena eikä edes tarkoituksenmukaisena.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut merityösopimuslain muutosta perustuslain 124 §:n ja hallintotehtävän siirtämisen kannalta, kun kyse on ollut työnantajan oikeudesta velvoittaa merimiehistön jäsen osallistumaan puhalluskokeeseen (**PeVL 25/2022 vp**). Meriliikenteessä, jossa työntekijät voivat olla yhdenjaksoisesti viikkoja merillä viranomaisten tavoittamattomissa, perustuslakivaliokunta on katsonut säännöksen täyttävän välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset yksilön koskemattomuudesta ja itsemääräämisoikeudesta poikkeamiselle, **kun on huomioitu nämä merityön erityiset olosuhteet**[13]. Ilmaliikenteessä ei ole merityötä vastaavaa erityistä olosuhdetta, koska lentomiehistöt ovat työtehtävissä huomattavasti lyhyemmän aikaa ja tuolloinkin he ovat viranomaisten tavoitettavissa jokaisessa työvuorossaan. Näin ollen julkisen vallan siirtämistä yksityiselle työnantajalle ei voida pitää perusteltuna käsillä olevassa tilanteessa eikä ehdotetussa laajuudessa.

Perustuslain 124 §:n mukaan **merkittävää julkisen vallan** käyttöä sisältäviä tehtäviä voitaisiin antaa vain viranomaisille. Perustuslain esityön (**HE 1/1998 vp s. 179**) mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä olisi pidettävä ainakin itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muutoin merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Lain esityötä ja perustuslakivaliokunnan käytäntöä on arvioitu oikeuskäytännössä (**KKO:2011:43**) siten, että:

[12] HE 22/2025 vp s. 63 - 64

[13] Valiokunnan lausunto PeVL 25/2022 vp s. 3 kohta (8)

> "*12. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa viitataan perustuslakiuudistuksen esitöihin, joiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp s. 179/II ks. Myös PeVL 28/2001 vp s. 5-6). Perustuslain esitöissä ei arvioida hallinnollisten seuraamusten antamista merkittävän julkisen vallan käytön kannalta, mutta valiokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan katsonut, että hallinnollisten seuraamusten määräämiseen liittyy merkittävän julkisen vallan käyttöä. Tätä on myös oikeuskirjallisuudessa pidetty riidattomasti perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna merkittävänä julkisen vallan käyttönä*."

*SLL* toteaa, että vaikka *Säädöshankkeessa* ei annettaisikaan yksityiselle työnantajalle oikeutta käyttää voimakeinoja puhalluskokeen suorittamiseksi, työnantajan puhallutuskokeella puututaan lentomiehistöjen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen. Työnantajan puhallutusoikeus rajoittaisi siis lentomiehistöille perustuslain 7 ja 10 §:ssä säädettyjä perusoikeuksia. Lisäksi työnantajalla olisi oikeus suorittaa puhallutuskoe ennen työtehtävää, mutta myös sen aikana, minkä seurauksena työntekijä saattaisi joutua myös rikosoikeudelliseen vastuuseen esimerkiksi ilmaliikennejuopumuksen perusteella. Näin ollen henkilö ei enää täyttäisi vähimmäisvaatimuksia kaupallisen lentoliikenteen miehistössä toimimiseksi, mikä käytännössä tarkoittaisi ammatin menettämistä.

*Säädöshankkeen* puhallutuskokeita koskevassa muutoksessa on tosiasiassa kyse erityisestä julkisesta intressistä ja hallinnollisten seuraamusten[14] määräämisestä siten, että lentomiehistöjen puhalluttamista tulee pitää **merkittävänä julkisen vallan käyttönä**. *Säädöshankkeen* perusteluissa onkin myönnetty, että puhalluttamisen "*Kielteiset vaikutukset työntekijälle voisivat aiheutua työoikeudellisista seuraamuksista, esimerkiksi varoituksesta tai irtisanomisesta, sekä **mahdollisista rikosoikeudellisista seuraamuksista.***"[15] *Säädöshankkeessa* todetun perusteella tulisi olla selvää, että toimenpiteen suorittamisesta aiheutuvat oikeudelliset vaikutukset ovat hyvin ankaria ja lopullisia, mistä syystä työnantajan puhallutusoikeutta tulisi pitää merkittävänä julkisen vallan käyttönä.

Pääsääntö on, että julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee kuulua viranomaisille ja tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti. Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Selvää kuitenkin on, että työntekijän mahdollisen rikosoikeudellisen vastuun vuoksi *Säädöshankkeen* puhalluskokeita koskevan muutoksen osalta on kyse merkittävän julkisen vallan siirtämisestä yksityisille.

---

[14] HE 1/1998 vp s. 178: Perustuslain yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan lainkohtaa ajatellen verraten laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Perustuslakivaliokunnan luoman valtiosääntöoikeudellisen virkamieshallintoperiaatteen mukaan julkista valtaa voivat Suomessa käyttää vain viranomaiset ja viranomaisten nimissä vain laillisesti virkoihinsa nimitetyt virkamiehet. Valiokunta on toisaalta lähtenyt siitä, ettei virkamieshallintoperiaate merkitse ehdotonta estettä antaa julkista valtaa ja julkisia tehtäviä rajoitetusti muille kuin viranomaisille kuten valtion liikelaitoksille ja yksityisoikeudellisille yhteisöille. Tällöin valiokunta on kuitenkin edellyttänyt, että tehtävien hoitamisesta ja siinä noudatettavasta menettelystä annetaan riittävän yksityiskohtaiset säännökset, että oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon ja että julkisia tehtäviä hoitavat henkilöt kuuluvat rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin

[15] HE 22/2025 vp s. 23

*SLL* toteaa, että lentomiehistöjen puhalluskokeen suorittamisessa on kyse merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, jonka siirtäminen muulle kuin viranomaiselle on perustuslaissa kielletty. Siinäkin tapauksessa, ettei puhallutusta katsottaisi vallankäytön osalta merkittäväksi, ei perustetta **julkisen vallan** siirtämiseksi ole olemassa siitäkään syystä, että ilmaliikenteen järjestelyt eivät täytä välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksia yksilön perusoikeuksista poikkeamiseksi, eivätkä ne ylitä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumiselle asetettua korkeaa kynnystä.[16]

*SLL* on sinällään yhtä mieltä siitä, että ilmaliikenne on turvallisuuskriittinen ala. Sen sijaan ilmaliikenne ei olosuhteiltaan tai järjestelyiltään edellytä julkisen vallan siirtämistä työnantajalle. Toisin kuin *Säädöshankkeessa* on väitetty, puhalluskokeiden suorittaminen ei miltään osin rinnastu arkipäiväiseen "työkunnon" valvontaan kaupallisessa ilmaliikenteessä, jossa sovelletaan muista aloista poiketen täyden päihteettömyyden periaatetta.[17] Lentomiehistöt eivät ole viranomaisten tavoittamattomissa eikä ilmailussa ole olemassa olosuhdetta, joka edellyttäisi julkisen vallan käytön siirtämistä yksityiselle työnantajalle *Säädöshankkeessa* esitetyllä tavalla tai laajuudessa.

*SLL*:n näkemyksen mukaan lentomiehistöjen alkoholitestauksen oikeustila tulisi säilyttää nykyisellään.

### 2.4 Säädöshanke ei takaa riittäviä oikeusturvakeinoja lentomiehistöille

Ilmaliikenteessä noudatetaan täyden päihteettömyyden periaatetta, mistä syystä lentomiehistön jäsenille voi positiivisesta puhalluskokeen tuloksesta seurata joko työ- tai rikosoikeudellisia taikka valvovan viranomaisen lupakirjan omistajaan kohdistamia toimenpiteitä[18]. Seuraamukset poikkeavat keskeisellä tavalla siitä, mitä esimerkiksi muuta työtehtävää suorittavalle työntekijälle seuraisi työnantajan järjestämän puhalluskokeen positiivisen tuloksen perusteella. Lentomiehistön poikkeava asema ja heidän tavanomaista ankarammat seuraamukset tulisi huomioida *Säädöshankkeen* tarkkarajaisuudessa ja täsmällisyydessä.

Niin ikään on ongelmallista, että *Säädöshankkeella* luodaan tilanne, jossa yksityiselle työnantajalle annetaan täysi harkintavalta puhalluskokeesta ja sen jatkotoimenpiteistä. Perusoikeuksista poikkeamisen ja riittävien oikeusturvakeinojen varmistaminen edellyttää vähintäänkin, että lentomiehistöllä on oikeus ja mahdollisuus todentaa puhalluskokeen tulos verikokeella. Erityisesti täyden päihteettömyyden periaate ja säädetty päihteiden nollaraja tekevät tästä merkityksellisen, koska puhalluskokeen hyvin pienikin, tai jopa hetkellinen **taikka virheellinen** mittaustulos johtaa lentäjän ammatin päättymiseen.

Edellä mainituista syistä ja ilmailulaissa säädetyn nollarajan vuoksi on hyvin ongelmallista, että *Säädöshankkeessa* nyt todetaan, että: *" Tarkkuusalkometrillä tehtyä puhalluskoetta ei ole perusteltua edellyttää varmennettavaksi toisella laitteella tarkkuusalkometrin*

[16] HE 22/2025 vp s. 63

[17] HE 22/2025 vp s. 57

[18] Liikennelentäjiä koskevien lääketieteellisten kelpoisuusvaatimusten perusteella alkoholin väärinkäyttö voi johtaa siihen, että lupakirjan haltija arvioidaan kelpaamattomaksi kahden vuoden ajaksi. KOMISSION ASETUS (EU) N:o 1178/2011 kohta MED.B.055. Ilmailuviranomaisen soveltamiskäytännön perusteella satunnaispuhallutuksen positiivinen tulos on lähtökohtaisesti johtanut lääketieteellisen kelpoisuuden menetykseen pidemmäksi ajaksi.

*luotettavuuden vuoksi.*".[19] Niin ikään vielä ongelmallisempana ja täysin riittämättömänä pidetään edelleen sitä, että muulla kuin tarkkuusalkometrillä tehty puhalluskoe voitaisiin varmentaa toisella samanlaisella laitteella. Toisin sanoen tulosta voitaisiin pitää oikeana varmentamatta sitä tarkkuusalkometrillä taikka varaamatta oikeutta verikokeeseen. Tällainen menettely johtaisi täysin kohtuuttomaan oikeustilaan, jossa vastuun kantaa tosiasiassa yksittäinen lentomiehistön jäsen työsuhteensa ja elantonsa uhalla.

Lisäksi oikeusturvakeinojen puutteellisuutta *Säädöshankkeessa*[20] korostaa erityisesti seuraava perustelu, jonka mukaan:

> "*Puhalluskokeiden tulosten osalta ei voida teknisten mittausten virhemahdollisuuksien vuoksi edellyttää täyttä luotettavuutta. Verikokeen tekeminen luotettavasti puhalluskokeen tuloksen oikeellisuuden varmistamiseksi ei ilma-aluksilla ole yleensä mahdollista.* ***Puhalluskokeen tuloksen <u>oikeellisuutta epäiltäessä</u> on sekä työnantajan että työntekijän yhteinen etu selvittää asia. Työnantaja vastaa päätöksenteossaan käyttämiensä tietojen oikeellisuudesta.***".

Kun huomioidaan, että *Säädöshankkeella* puututaan keskeisellä tavalla yksilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen, on *Säädöshanke* sisällöltään ja puhallusmenettelylle asetetuilta työnantajan vaatimuksiltaan kohtuuttoman väljä. *Säädöshankkeen* edellä lainattua perustelua virhetoleranssin sallimisesta ei miltään osin voida pitää riittävänä perusoikeuksista poikkeamisen tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimukset huomioon ottaen. Lentokenttäolosuhteessa työntekijällä ei olisi käytännössä mitään mahdollisuuksia puhallutustuloksen oikaisemiseksi ja virheellinenkin tulos johtaa yksilön osalta ankariin sanktioihin.

Meriliikennettä koskevassa oikeuskäytännössä työntekijän työsuhde on päätetty tai työntekijälle on annettu kirjallinen varoitus, vaikka työnantajan suorittaman puhallutuskokeen jälkimmäisen puhalluksen tulos olisi ollut nolla (TT 2021:65, TT 2021:29). Edellä *Säädöshankkeen* lainauksessa esitetty näkemys työntekijän ja työnantajan yhteisestä intressistä mittaustuloksen oikeellisuudesta varmistumiseksi on kokonaisuudessaan absurdi ja naivi eikä se saa tukea yleisestä elämänkokemuksesta tai edellä mainitusta oikeuskäytännöstä taikka työlainsäädännöstä muutoinkaan. Puhallutustilanteessa tai sen jälkihoidossa työnantajalla ja työntekijällä ei ole olemassa yhteistä intressiä.

Tulisi olla täysin yksiselitteistä, ettei *Säädöshankkeessa* voida ohittaa näin olennaista seikkaa vain yleisluontoisella ja tarkemmin perustelemattomalla väitteellä osapuolten yhteisestä edusta tilanteessa, jossa lopputulos voi johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen ja jopa ammatin lopulliseen menettämiseen. Mittaustuloksen oikeellisuuden varmistaminen ei ole miltään osin työntekijäosapuolen vaikutusmahdollisuuksien piirissä ja sen tulisi olla lainsäätäjän prioriteetti.

Siitä huolimatta, että *Säädöshankkeen* perusteluissa on käsitelty puhalluskokeeseen velvoitettavan työntekijän oikeusturvakeinoja, on syytä muistaa, että nämä keinot ovat kaikkiaan jälkivalvontaa eikä Suomessa ole mahdollista tehokkaasti vaatia väärin perustein irtisanotun taikka puretun työsuhteen palauttamista. Tästä syystä *Säädöshankkeessa*

---

[19] HE 22/2025 vp s. 50

[20] HE 22/2025 vp s. 50. Alleviivaus ja lihavointi kirjoittajan lisäys

esitettyjä miehistön oikeusturvakeinoja voidaan pitää riittämättöminä, kun huomioidaan, miten tiukkoja velvoitteita ja ankaria seuraamuksia lentomiehistöjen päihteettömyydelle on lainsäädännössä asetettu.

Edellä esitetyillä perusteilla *SLL* katsoo, ettei *Säädöshanke* täytä vähimmäisvaatimuksia, mitä perusoikeuksien rajoittamisen tarkkarajaisuudelle ja täsmällisyydelle taikka oikeusturvakeinojen varmistamiselle on asetettu.

## 3. LOPUKSI

Suomen Liikennelentäjäliitto ry suhtautuu lentoturvallisuuteen vakavasti ja se on osaltaan pyrkinyt edistämään lentoturvallisuutta siviili-ilmailussa kansallisesti ja kansainvälisesti.

Edellä esitetyillä perusteilla *SLL* ei kuitenkaan pidä perusteltuna siirtää puhallutusoikeutta, eli merkittävää julkista valtaa yksityisille työnantajille. Lainsäädäntömuutokselle ei ole ilmailun kohdalla vastaavaa tarvetta kuin meriliikenteessä on ollut.

Lisäksi nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa lentomiehistöjen alkoholitestit. Miehistöjen jokainen työvuoro kaupallisessa lentoliikenteessä alkaa ja päättyy siten, että viranomainen on oikea-aikaisesti saatavilla ja viranomaisella on jo oikeus puhallutuskokeen suorittamiseen.

*SLL* ei pidä perusteltuna poiketa liikennelentäjien perusoikeuksista tai oikeusturvasta *Säädöshankkeessa* esitetyssä laajuudessa, koska esitetyt poikkeamat eivät täytä perusoikeuksista poikkeamiselle asetettuja vähimmäisvaatimuksia. Lisäksi *Säädöshankkeessa* työnantajan puhallutusoikeudelle asetetut menettelylliset vaatimukset eivät ole tasapainossa lentomiehistöjen päihteettömyydelle asetettujen tiukkojen vaatimusten ja ankarien seuraamusten kanssa.

Siinäkin tapauksessa, että *Säädöshanke* etenisi myös puhallutuskokeiden osalta, *SLL* pyytää kunnioittavasti lainsäätäjää huomioimaan ja korjaamaan edellä yksilöidyt seikat sekä varaamaan *SLL*:lle mahdollisuuden tulla suullisesti kuulluksi liikenne- ja viestintävaliokunnan käsittelyssä 24.4.2025.

## 4. ALLEKIRJOITUS JA PÄIVÄYS

Vantaalla 18.4.2025

Kunnioittavasti

Vesa Uuspelto
Suomen Liikennelentäjäliitto ry:n puheenjohtaja